

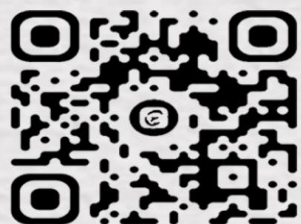
هشتم گام ابرقدرتی

مرکز پژوهش‌های علمی
استان یزد

انديشگده راهبرده
سعداء

کارگروه طلبگی
جهاد تبیین یزد

جهت مشاهده
منابع اسکن کنید

پس از بررسی مسیر صعود **کشوره** **هشت** مرحله برای صعود از نهایت اقتصادی وجود دارد.

ای قدرتمند اقتصادی دنیا دریافتیم که وابستگی تا اوج اقتدار و استقلال

این مجموعه با بررسی این **هشت** مرحله برای کشورها به این سوال پاسخ میدهد که آیا حرکت **جمهوری اسلامی ایران** در این مسیر بوده و در حال رسیدن به قله است یا خیر؟

گام اوّل؛ استقلال سیاسی

آمریکای استعمارگر؛ مستعمره بریتانیا

پیش از استقلال، سرزمین ایالات متحده تحت استعمار بریتانیا بود و ساکنان آن از وضع مالیات و قوانین بریتانیا شکایت داشتند. در نیمه قرن ۱۸، انگلیسی‌ها محدودیت‌های بیشتری بر تولیدات در مستعمرات وضع کردند تا آمریکایی‌ها به واردات وابسته شوند. خلاصه این محدودیت‌ها را ویلیام پیت بزرگ، نخست وزیر وقت بریتانیا اینگونه بیان می‌کند: «مستعمرات آمریکایی نباید اجازه داشته باشند هیچ کالایی تولید کنند. حتی یک میخ نعل اسب!!!»

انقلاب؛ تنها چاره آمریکایی‌ها

مستعمره‌نشینان آمریکای شمالی برای مقابله با محدودیت‌های بریتانیا، در سال ۱۷۷۵ جنگ استقلال آمریکا را آغاز کردند. تحت رهبری جورج واشنگتن، ارتش مستعمره‌نشینان در چندین نبرد با بریتانیا روبرو شدند و بنیانه استقلال را اعلام کردند. این جنگ ۸ ساله شامل پیروزی‌ها و شکست‌های جدی بود. کشورهای اسپانیا، فرانسه و هلند که رقیب بریتانیا بودند به حمایت از آمریکا پرداختند و با کمک‌های تسلیحاتی و مالی، آنان را تقویت کردند. در نهایت، با تاکتیک‌های جنگ نامتقارن، آمریکا بریتانیا را وادار به مذاکره کرد و در سال ۱۷۸۳ استقلال خود را با قرارداد پاریس به رسمیت شناخت.

ایران عصر صفویه

ایران در دوران صفویه، به ویژه در قرن شانزدهم و هفدهم میلادی، به عنوان کشوری صنعتی شناخته می‌شد. تولیدات صنایع دستی و صنعتی این سرزمین به کشورهای دیگر نیز صادر می‌شد. با وجود محدودیت‌های راه‌ها، شهرهای ایران به دلیل خاک حاصلخیز، نزدیکی به دریا و منابع غنی، ظرفیت بالایی در تجارت داشتند. دوران سلطنت شاه عباس اول به اوج پیشرفت صنایع بومی و فعالیت‌های صنعتی انجامید. این شرایط باعث شد که ایران، نه تنها در تولید کالاهای متنوع، بلکه در ایجاد شبکه‌های تجاری نیز نقش مهمی ایفا کند و به یک بازیگر بالقوه در بازارهای جهانی تبدیل گردد.

دوران قاجار

در عصر قاجار، خصوصاً پس از جنگ‌های ایران و روس، عباس میرزا، ولی عهد ایران، فرصت‌هایی برای اصلاحات به وجود آورد. با شکست‌های نظامی، اقتصاد و دولت مرکزی وضعیت ضعیفی پیدا کردند. پیمان‌های گلستان و ترکمانچای، نفوذ استعمارگران را افزایش داد و معاملات تجاری به ضرر ایران تمام شد. دولت‌های خارجی با کسب امتیازهای سیاسی و اقتصادی به سوءاستفاده از منابع ایران پرداختند. قراردادهای ناعادلانه و اختصاص حق گمرک به تجار خارجی سبب فلاکت تجار ایرانی و افزایش محصولات خارجی در بازار شد، که به تضعیف صنعت داخلی انجامید و ایران را به انزوایکشاند.

دوران پهلوی

در دوران پهلوی، سهم صنعت در تولید ناخالص ملی به ۱۸ درصد رسید که بسیار کمتر از بخش خدمات و نفت بود. صنایع غالباً به مونتاژ قطعات وارداتی بسنده کردند و وابستگی به واردات در صنایع دارویی و شیمیایی به شدت بالا بود. اصلاحات محمدرضا پهلوی نتوانست صادرات غیرنفتی را بهبود بخشد؛ به طوری که صادرات در سال‌های پایانی حکومت به تنها ۲ درصد رسید. در نتیجه، نابودی کشاورزی و کاهش تولیدات داخلی به رشد واردات و بحران اقتصادی انجامید و ایران در آستانه تحول، به بن‌بست اقتصادی دچار شد.

در دو قرن قبل از انقلاب، حکومت‌های سابق ایران به وابستگی به قدرت‌های بزرگ احساس نیاز کردند و در برخی موارد باج می‌دادند. عدم استقلال و وابستگی به بیگانگان، موضوعی بود که روحانیون، اندیشمندان و مردم را رنج می‌داد. این عناصر با همکاری یکدیگر برای سرنگونی رژیم پهلوی و استقرار حکومتی مستقل تلاش کردند و بدین ترتیب، خط پایانی بر وابستگی کشور کشیدند.

امام خمینی از سال ۴۱ به طور آشکارا وارد عرصه مبارزه شدند و روی موضوع استقلال چنان پای فشردند که در اوج انقلاب، استقلال در کنار آزادی و جمهوری اسلامی جزء شعارهای اصلی انقلاب قرار گرفت. از نظر حضرت امام، استقلال دارای ۲ بُعد سلبی و ایجابی است:

بُعد سلبی استقلال

استقلال سلبی، به معنای استعمارزدایی، یکی از اهداف اصلی انقلاب اسلامی بود. امام خمینی بر لزوم «قطع دست اجانب» تأکید کرده و هدف فرهنگی انقلاب را شکستن وابستگی به قدرت‌های استعمارگر دانست. او مبارزه با استعمار را به عنوان راهی برای تقویت اراده ملی و مقابله با نفوذ ابرقدرت‌ها مطرح نمود و بر ضرورت قطع رابطه با ایادی منطقه‌ای امپریالیسم، به ویژه صهیونیسم، تأکید کرد.

بُعد ایجابی استقلال

از بُعد ایجابی، امام خمینی تأمین استقلال در زمینه‌های سیاسی، نظامی، فرهنگی و اقتصادی را هدف انقلاب اسلامی معرفی کرد. او خودکفایی و واگذاری کار به نیروهای وطن‌خواه را پیش‌نیاز ضروری استقلال دانست. وی معتقد بود که وابستگی رژیم پهلوی به بیگانگان موجب فروپاشی آن شد و ناکامی در اتکا به قدرت ملت، بروز قیام برای دستیابی به استقلال را رقم زد.

نقش رهبری

ریل‌گذاری: پایه‌گذاری مسیر با دکتربین استقلال طلبانه امام خمینی (رحمت الله علیه)
نظارت بحران: مدیریت قاطع آیت الله خامنه‌ای در بحران میکونوس (۱۳۷۶) و اصرار بر قانون در فتنه ۸۸ برای حفظ جمهوریت.

گام دؤم؛

تقویت نظامی و عبور از بحران ها

۱- اقدامات بریتانیا پس از استقلال

پس از رسمیت یافتن استقلال ایالات متحده، بریتانیا به تلاش برای تضعیف این کشور ادامه داد. دستگیری ملوانان آمریکایی و الحاق آن‌ها به نیروی دریایی بریتانیا، حمایت از قبایل سرخ پوست علیه گسترش ایالات متحده، و تحریم اقتصادی در دوران جنگ‌های ناپلئونی، از جمله اقدامات تهاجمی بریتانیا بود.

۳- جنگ ۱۸۱۲ و تأثیر آن

جنگ ۱۸۱۲ که با حمله نظامی بریتانیا به ایالات متحده آغاز شد، منجر به سوزاندن واشنگتن دی‌سی و حملات به دیگر شهرها گردید. گرچه این جنگ بدون برنده پایان یافت، اما حس ملی‌گرایی و اعتماد به نفس مردم آمریکا را به اوج رساند و تقویت کرد.

۲- تقویت نیروی نظامی ایالات متحده

ایالات متحده برای مقابله با تهدیدهای نظامی بریتانیا از چند طریق اقدام به قدرتمندسازی نیروی نظامی خود کرد:

- توسعه و تقویت نیروی دریایی

ایالات متحده با توسعه نیروی دریایی قدرت تأمین امنیت کشتی‌های تجاری و چالش برتری بریتانیا را کسب کرد و در سال ۱۸۱۴ اولین کشتی با موتور بخار را ساخت.

- تسلیحات و تاکتیک‌های نوآورانه

آمریکایی‌ها از تسلیحات و تاکتیک‌های نوین مانند تفنگ «کنتاکی» با دقت و برد بیشتر نسبت به تفنگ‌های بریتانیایی بهره بردند.

- شیوه جنگ پارتیزانی

استفاده از شیوه جنگ پارتیزانی و نامنظم برای خستگی ارتش بریتانیا یکی دیگر از استراتژی‌های آمریکایی‌ها بود.

- حمایت‌های نظامی فرانسه

آمریکایی‌ها برای مقابله نظامی با بریتانیا از حمایت‌های نظامی فرانسه بهره بردند.

- تقویت حس ملی‌گرایی

حس ملی‌گرایی و بسیج عمومی از عوامل کلیدی بود. آنها برای تأمین هزینه‌های جنگ اوراق قرضه منتشر کرده و از سرمایه‌های مردم استفاده کردند.

تغییر دکترین دفاعی

در دوران محمدرضا پهلوی، ارتش ایران به یک «سرویس دفاعی اجاره‌ای» تبدیل شده بود. شاه میلیاردها دلار از درآمد نفت را برای خرید سلاح‌های پیشرفته صرف کرد، اما بدون انتقال دانش فنی به ایرانی‌ها، ارتش وابسته به مستشاران آمریکایی بود. در این وضعیت، نیروهای ایرانی تنها اپراتورهای بی‌اختیار بودند و هیچ کنترلی بر تکنولوژی نداشتند.

وابستگی و ناتوانی دفاعی

رابطه منتل در گزارش خود به سنای آمریکا تأکید کرد که ارتش ایران بدون حمایت مداوم ایالات متحده، ناتوان از دفاع مستقل خواهد بود. این وابستگی ساختاری موجب شد تا ایران حتی برای تأمین تجهیزات ساده، مانند سیم خاردار، به بیگانگان وابسته باشد. تجربه تلخ دوران پهلوی نشان داد که یک ارتش وابسته، در بحران‌ها فلج می‌شود و تهدیدی برای حیات یک ملت خواهد بود.

پیشرفت نظامی جمهوری اسلامی

جمهوری اسلامی با درک اهمیت استقلال نظامی، مسیر سختی را برای تحقق آن آغاز کرد. توانایی در تولید موشک‌های پیشرفته، همچون فاتح ۱۱۰ نشان‌دهنده پیشرفت ایران در دانش آیرودینامیک و الکترونیک بود. اعتراف یوزی رابین، پدر پدافند موشکی اسرائیل، به پیشرفت‌های ایران، نمادی از قدرت بومی است که مانع هرگونه تجاوز به حریتم کشور خواهد شد.

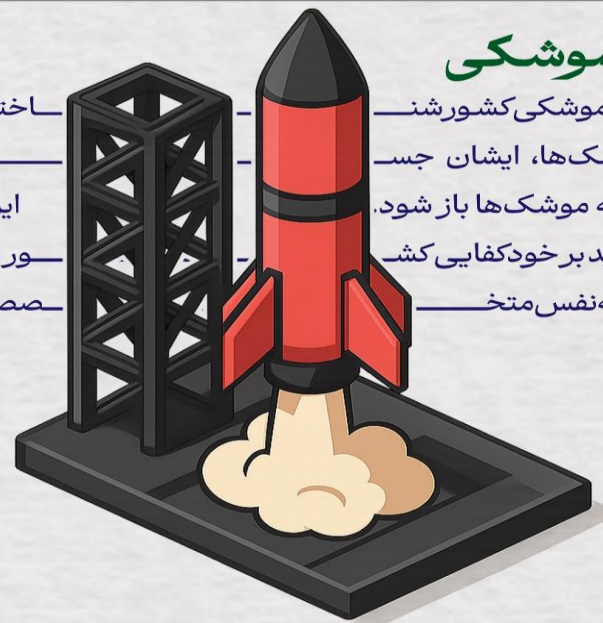

ایمان به توانمندی‌های داخلی

آیت‌الله خامنه‌ای با ایمان به توانمندی‌های انسانی و ظرفیت‌های داخلی، همواره به احسان ملت ایران اعتماد داشت. ایشان بر این باور بودند که اراده و همت ملت می‌تواند اقدامات بزرگی را ممکن کند. این نگاه و امید به آینده، نیروی محرک شما برای تحقق اهداف بزرگ و ساخت محصولات بومی در حوزه‌های دفاعی و صنعتی بود.

نقش رهبری در صنعت موشکی

مقام معظم رهبری به عنوان پایه‌گذار صنعت موشکی کشور شناخته می‌شود. در اولین جلسه مهندسی معکوس موشک‌ها، ایشان جسارت را به متخصصان تزریق کردند و دستور دادند که موشک‌ها باز شود. منظور رفع نیاز جبهه‌ها در طول جنگ و تأکید بر خودکفایی کشور رهبری ایشان نقش اساسی در تقویت اعتماد به نفس متخصصان داشت.

تغییر ریل ساخت ناوشکن جماران

در بهمن ۱۳۸۸، مقام معظم رهبری به بندرعباس رفته و از ناوشکن ایرانی «جماران» بازدید کردند. ایشان دستور ساخت این ناوشکن را در سال ۱۳۷۶ صادر کرده بودند. این پروژه که در ابتدا به عنوان کاری غیرممکن شناخته می‌شد، نشان از توانمندی و عزم نیروی دریایی ایران برای تحقق اهداف خود با تکیه بر ظرفیت‌های داخلی بود.

گام سوّم؛

پیشرفت علمی و پر کردن
شکاف فنّ اورانسه

اهمیت آموزش و تأسیس مراکز علمی

انقلاب آمریکایی موجب ظهور سیل سخنرانی‌ها و نوشته‌ها درباره اهمیت آموزش شد. با تأسیس ۱۶ کالج جدید در ۲۸ سال اول انقلاب و برنامه‌ریزی برای ایجاد سیستم‌های مدارس جامع، آمریکایی‌ها نیت خود را برای علمی کردن جامعه تثبیت کردند. همچنین، سازمان‌ها و انجمن‌های علمی متعددی تأسیس شد و نشر کتاب و مقاله در این دوران رشد چشمگیری داشت.

تلاش آمریکایی‌ها برای پرکردن شکاف دانش

آمریکایی‌ها که به خاطر وابستگی به محصولات بریتانیا هزینه‌های زیادی متحمل شده بودند، تصمیم به پرکردن شکاف دانشی بین خود و بریتانیا گرفتند. آنها فهمیدند که گسترش آموزش عمومی اولین گام برای رسیدن به قدرت علمی است. این اصل در اساس‌نامه ایالت‌های آمریکا و به‌ویژه در اساس‌نامه ماساچوست به‌وضوح مشاهده می‌شود.

پیشگامان صنعتی‌گری و نوآوری

پس از انقلاب، روحیه علم‌آموزی در جامعه آمریکایی به اوج رسید. در سال‌های بعد، آمریکا به یکی از پیشگامان موج دوم انقلاب صنعتی تبدیل شد و مخترعانی چون توماس ادیسون و نیکولا تسلا را به جهان معرفی کرد. نوآوری‌ها در زمینه‌هایی نظیر خودرو، تلفن و لامپ برقی به عنوان ثمره این آموزش‌ها، تأثیر بسزایی در پیشرفت بشری داشت.

پس از انقلاب اسلامی، ایران مسیری را برای توسعه و پیشرفت انتخاب کرد که مشابه سایر کشورهای توسعه یافته بود. ایران در حال سپری کردن چهار مرحله پیشرفت علمی و دانشگاهی است: ابتدا آموزش محوری^۱، سپس پژوهش محوری^۲، سپس تبدیل دانشگاه‌های پژوهش محور به فناور و در نهایت، تأثیر فناوری بر اقتصاد و ایجاد اشتغال. در ادامه، به تشریح اقدامات انجام شده در این مراحل خواهیم پرداخت.

پژوهشگران و دانشمندان یکی از منابع کلیدی در زیست بوم دانش به شمار می‌روند. بر اساس گزارش سال ۲۰۱۸ کلاریویت آنالیتیکس، ۱۶ دانشمند ایرانی در فهرست پژوهشگران برتر قرار داشته‌اند، که نشان‌دهنده رشد قابل توجه سهم ایران از مقالات علمی برتر است. این آمار بیان‌گر افزایش توجه ایران به تولید دانش و نقش پررنگ تری در علم جهانی است.

نقش رهبری

گفتمان سازی: ابداع کلیه‌واژه‌های جهاد علمی و نهضت نرم‌افزاری.
ساختار شکنی: ابلاغ اسناد بالادستی و تأسیس نهادهای کلیدی مانند بنیاد ملی نخبگان.

غربی‌ها با سرمایه‌گذاری بر علم رشد کردند، اما ایران در دوران قاجار و پهلوی به این حوزه توجه نکرد و وابسته شد. بعد از انقلاب، رهبران ایران به برطرف کردن این عقب‌ماندگی علمی پرداختند. امام خمینی تأکید کردند که ارتباط تنگاتنگی بین علم و قدرت وجود دارد و با تأسیس نهضت سوادآموزی تلاش کردند بی‌سوادی را ریشه کن کنند.

گام چهارم؛
تولید محصول فنّاورانه
با رویکرد جایگزینی واردات

وابستگی آمریکا به بریتانیا
منجر به نفوذ کالاهای
وارداتی از انگلستان شد.
آمریکایی‌ها به شدت به
واردات منسوجات، فولاد،
ماشین‌آلات، کفش و مواد
غذایی وابسته بودند و
برای کاهش این وابستگی
به دنبال پیشرفت علمی و
فناوری بودند.

حمایت از نوآوری و اختراعات

آمریکایی‌ها تصمیم گرفتند تا با حمایت از نوآوری‌ها و اختراعات، خود را در تولیدات صنعتی خودکفا کنند. این حمایت‌ها منجر به تولید محصولات فناورانه‌ای چون تلگراف، تلفن، فونوگراف، لوکوموتیو بخار، اتومبیل، دوچرخه و همچنین چرخ خیاطی، چراغ برقی و یخچال شد.

تأثیر بر تراز تجاری

نتایج این تلاش‌ها نه تنها به خودکفایی در نیازمندی‌های مردم انجامید، بلکه موجب ایجاد بازار صادراتی برای این محصولات شد و تراز تجاری آمریکا را از حالت منفی به مثبت تبدیل کرد و در نتیجه، باعث رشد اقتصادی کشور شد.

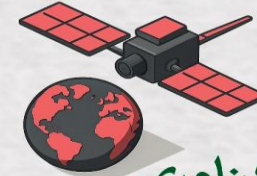

پس از طی مراحل اول و دوم از چهار مرحله پیشرفت علمی، جمهوری اسلامی ایران با استفاده از توان علمی و پژوهشی ایجاد شده، به سمت تولید فناوری و خلق ثروت پیش رفت. ورود به مرحله سوم به معنای تکمیل مرحله پژوهش محور نیست، بلکه باید به دنبال مرجعیت علمی کامل در این مسیر باشیم. با این حال، از توانمندی‌های علمی در رشته‌های مختلف می‌توان فناوری‌های روز تولید کرده و از این طریق ثروت ایجاد کرد.

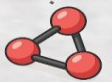
نقش رهبری

رهبران جمهوری اسلامی به‌ویژه مقام معظم رهبری، حمایت مالی و معنوی از پژوهشگاه رویان را در شرایطی که ناباوری‌های بسیاری وجود داشت، بر عهده گرفتند. ایشان همچنین با تعیین اهداف بلند برای پرتاب ماهواره‌ها به مدار ۳۶ هزار کیلومتری (ژئو)، افق‌های جدیدی را به روی صنعت فضایی ایران گشودند و راه را برای دستیابی به فناوری‌های نوین هموار کردند.

دانشگاه فناوری و تولید فناوری

ایران در زمینه‌های مختلف علمی پیشرفت‌های چشمگیری داشته است. در حوزه فضا، پرتاب ماهواره‌های بومی مانند امید و نور و پیوستن به پروژه اکتشاف ماه (چانگ ۸) را تجربه کرده است. در پزشکی بازساختی، موسسه رویان به‌عنوان یکی از ۱۰ کشور برتر در زمینه سلول‌های بنیادی ظهور کرده است. همچنین تولید واکسن بومی کوو-ایران-برکت با کارایی ۱۰۰٪ ثبت شده در مجله BMJ و صعود شگفت‌انگیز نانوفناوری از رتبه ۵۸ به ۴ جهان، نشان از توانایی‌های بالای علمی این کشور دارد.

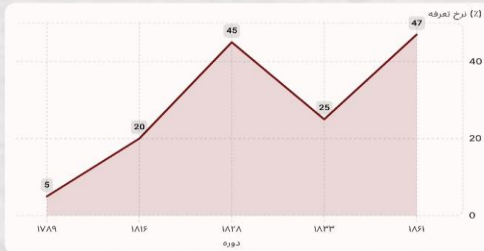

گام پنجم؛
حمایت از تولیدات داخلی
و کاهش ناترازی تجاری

الکساندر همیلتون و سیاست‌های حمایت‌گرایانه:

الکساندر همیلتون نخستین سیاستمدار آمریکایی بود که سیاست‌های حمایت‌گرایانه را تبیین و اجرا کرد. اقدامات او شامل کنترل هوشمندانه واردات، اعمال تعرفه بر کالاهای وارداتی و آزاد گذاشتن واردات برخی کالاهای صنعتی برای بهره‌برداری از تکنولوژی بود. همیلتون همچنین جوایزی برای اختراعات در نظر گرفت و زیرساخت‌های حمل و نقل کالا را فراهم کرد.

تغییرات در تعرفه‌ها و تأثیر آن بر اقتصاد

اولین قانون حمایت از تولید در سال ۱۷۸۹ تصویب شد و تعرفه‌ها به تدریج افزایش یافتند. از سال ۱۸۳۳ نرخ تعرفه‌ها کاهش یافت و در پی آن رشد اقتصادی نیز متوقف گردید. اما با روی کار آمدن آبراهام لینکلن (۱۸۶۱-۱۸۶۵)، تعرفه‌ها مجدداً افزایش یافت و به ۴۰ تا ۵۰ درصد رسید. این تغییر سیاست باعث پیشرفت قابل توجهی در تولیدات داخلی و رشد تولید ناخالص داخلی شد.

روحیه میهن‌پرستی و حفاظت از تولیدات داخلی
روحیه میهن‌پرستی مردم آمریکا در سال‌های منتهی به انقلاب باعث شد تا آن‌ها از تولیدات داخلی خود در برابر واردات بریتانیایی محافظت کنند. با توصیه رهبران خود، آمریکایی‌ها به کمپین خریدن کالاهای انگلیسی پیوستند تا با کاهش مصرف این کالاهای پول مورد نیاز برای پرداخت بدهی‌های تجاری خود با بریتانیا را ذخیره کنند.

طی تاریخ
جمهوری اسلامی
ایران، هر
دستاورد و
پیشرفت در کشور
حاصل برکات
بومی سازی و
ملی شدن بوده
است. علی رغم
تهدیدات و
کارشکنی های
دشمنان، ایران
توانسته به
موفقیت هایی
دست یابد و
تهدیدات و
بحرانها را به
فرصت تبدیل
کند. در ادامه به
چند نمونه از این
دستاوردها اشاره
می شود.

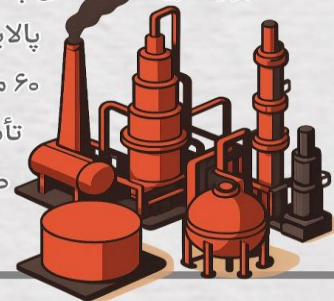
چرخه سوخت هسته ای

ایران برای تأمین سوخت راکتور تهران، که رادیوایزوتوپ های مورد نیاز برای درمان بیماران سرطانی را تأمین می کرد، نیاز به غنی سازی اورانیوم تا سطح ۲۰ درصد داشت. از سال ۲۰۰۹، ایران تلاش کرد تا سوخت را از بازار آزاد یا از طریق مبادله اورانیوم ۳،۵ درصد با سوخت ۲۰ درصد تهیه کند، اما به دلیل کارشکنی های غربی ها، مذاکرات به نتیجه نرسید و ایران مجبور شد خود به غنی سازی ۲۰ درصد بپردازد.

انرژی و بنزین

ایران با وابستگی ۴۰ درصدی به واردات بنزین مواجه بود که بحران های شدیدی را به دنبال داشت. اما با اجرای ابرپروژه «ستاره خلیج فارس»، این وابستگی کاهش یافت و ایران به بزرگ ترین پالایشگاه میعانات گازی جهان تبدیل شد. پالایشگاه ستاره خلیج فارس با تولید روزانه ۶۰ میلیون لیتر بنزین، نقش اساسی در تأمین نیاز کشور و تبدیل شدن به صادرکننده اصلی ایفا کرد.

نقش رهبری

رهبر شهید در سال ۱۳۹۷

با صدور فرمانی، بر ضرورت رسیدن به ظرفیت ۱۹۰ هزار سو برای استقلال کامل در چرخه سوخت هسته ای تأکید کردند. این ظرفیت برای تأمین سوخت نیروگاه های داخلی و ایجاد ذخایر استراتژیک الزامی است. همچنین الگوسازی عملی با تزریق واکسن داخلی، به جلب اعتماد عمومی به تولید ملی کمک کرده است.

* "سو" واحدی برای اندازه گیری میزان تولید سوخت هسته ای و ظرفیت غنی سازی است که در صنعت هسته ای استفاده میشود. این واحد نشان دهنده میزان انرژی ای است که یک مجموعه از سانتریفیوژها می تواند برای تولید سوخت هسته ای ایجاد کند.

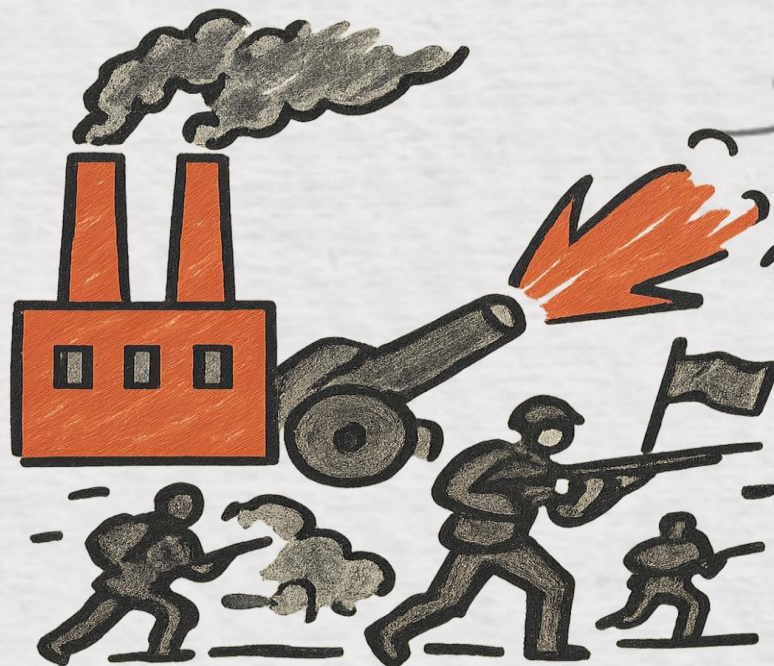
گام ششم؛
مدیریت نقدینگی و
اصلاح ساختارها

تجربه کشورهای دیگر

۱

آمریکا برای حمایت از تولید داخلی نیاز به سرمایه‌گذاری های دولتی داشت که این موضوع هزینه‌های دولت را در جنگ‌های خارجی افزایش داد. افزایش هزینه‌ها و کسری بودجه به نارضایتی مردم انجامید و بهانه‌ای برای مخالفان سیاست حمایت از تولید داخلی شد.

ایالات جنوبی که امیدوار به صنعتی شدن بودند، به دنبال تجارت با انگلیس بودند تا کالاهای ارزان‌تر و با کیفیت‌تری وارد کنند، در حالی که ایالات شمالی به ادامه انقلاب و حمایت از صنایع داخلی نیاز داشتند.

۲ جنگ داخلی و مشکلات اقتصادی

با تحریک ایالات جنوبی توسط بریتانیا، جنگ داخلی در سال ۱۸۶۱ آغاز شد. تأمین هزینه‌های جنگ برای ایالات متحده دشوار بود و این کشور مجبور به چاپ پول بدون پشتوانه شد؛ اقداماتی که منجر به افزایش حجم نقدینگی و تورم قابل توجهی گردید. قیمت کالاها در طول چهار سال جنگ دو برابر شد، و این وضعیت بر نارضایتی اجتماعی افزود.

۳

اصلاحات پولی و مالی

پس از پیروزی ایالات شمالی در جنگ داخلی و حفظ انسجام داخلی در سال ۱۸۶۵، کنگره آمریکا تصمیم به جمع‌آوری پول های کاغذی و جایگزینی آن‌ها با سکه و نقره گرفت. در سال ۱۹۰۰ نیز تبدیل پول به استاندارد طلا برای کنترل چاپ و میزان عرضه پول انجام شد و این امر منجر به تأسیس نهادی برای نظارت بر چاپ پول و ایجاد مراکز مالی و بازار سهام برای ساماندهی به نظام پولی و تأمین سرمایه مورد نیاز برای توسعه گردید.

اصلاح ساختارهای اقتصادی ایران

در ششمین مرحله از هشت مرحله ابرقدرتی، ایران نیازمند اصلاح ساختارهای اقتصادی خود و قطع وابستگی بودجه به نفت است. هرچند این جراحی اقتصادی ممکن است به مدت کوتاهی با تورم و سختی همراه باشد، اما نتیجه آن کاهش تورم و مدیریت نقدینگی خواهد بود. این اصلاحات به ثبات اقتصادی کشور و حفظ ارزش پول ملی کمک می‌کند و پیشرفت در تولیدات داخلی کلید حل مشکلات مزمن است.

درس عبرت از آرژانتین

آرژانتین به عنوان کشوری که به وام‌های صندوق بین‌المللی پول (IMF) متکی شده، نمونه‌ای درس‌آموز است. این وام‌ها معمولاً مشروط به اجرای اصلاحات اقتصادی هستند که ممکن است فشار مالی بر مردم ایجاد کند و وابستگی اقتصادی را تشدید کند. آرژانتین با خصوصی‌سازی دستوری در برابر وام‌های IMF، به وضعیتی رسید که توانایی پرداخت وام را از دست داد و به تله بدهی افتاد و در نهایت اقتصادش فروپاشید.

نقش رهبری

ممانعت راهبردی: ایستادگی قاطع در برابر دریافت وام از نهادهای بین‌المللی (IMF) و جلوگیری از ورود کشور به تله بدهی.

نام گذاری سال‌ها: تمرکز مداوم و ده ساله بر روی تولید و اقتصاد دانش‌بنیان

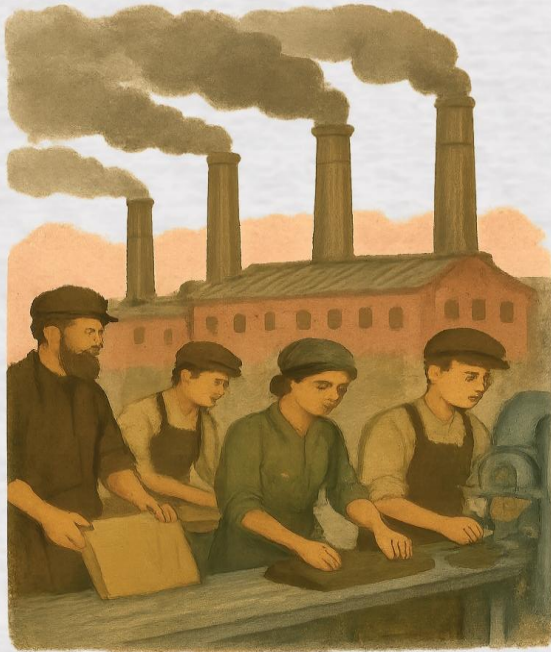

گام هفتم؛
صادرات محوری و
توسعه بازارهای جهانی

تجربه کشورهای دیگر

رشد تولید و رکود در ایالات متحده

در دهه‌های ۱۸۷۰ و ۱۸۸۰ میلادی، تولید کالا در ایالات متحده رشد قابل توجهی پیدا کرد. اما افزایش عرضه کالا و کمبود تقاضا موجب کاهش قیمت‌ها و چالش سود تولیدکنندگان شد و در نتیجه کشور با رکود تولید مواجه گردید. این وضعیت ایالات متحده را به دنبال راهی برای فروش محصولات تولیدی خود سوق داد.

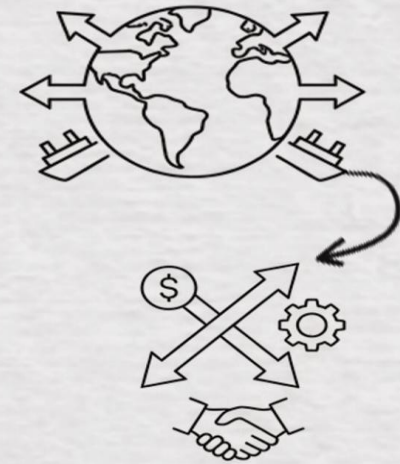

تلاش برای تصرف بازارهای جهانی

همزمان با رکود، ایالات متحده همانند سایر کشورهای استعمارگر به دنبال تصرف بازارهای جدید بود. با افول قدرت کشورهای اسپانیا، پرتغال، هلند و انگلستان، آمریکا به بازار کشورهای آمریکای لاتین نظیر مکزیک و کوبا و همچنین هاوایی ورود کرد و سپس با استفاده از نیروی دریایی پیشرفته خود به شرق آسیا و کشورهای فیلیپین و ژاپن نفوذ یافت.

ترویج معاهدات تجارت آزاد

جهت گسترش نفوذ در بازارهای جهانی، آمریکا نیز همانند بریتانیا از معاهدات تجارت آزاد استفاده کرد. با پایین آوردن تعرفه‌های گمرکی در دوران وودرو ویلسون و تشویق سایر کشورها به تجارت بدون تعرفه، ایالات متحده موفق به فروش محصولات خود با کیفیت بالا و قیمت پایین شد. این رویکرد منجر به سبقت ایالات متحده از بریتانیا در تولیدات صنعتی در دهه ۱۸۹۰ گردید.

خروج از بازارهای محدود و فتح بازارهای جهانی

این رویکرد به معنای فراتر رفتن از اتکای صرف به تقاضای داخلی و تلاش برای حضور فعال در بازارهای همسایه، منطقه و بازارهای بین‌المللی است. با این اقدام، امکان افزایش درآمدهای ارزی و ارتقای تراز تجاری کشور فراهم می‌شود و زمینه‌ساز توسعه اقتصادی پایدار خواهد بود.

نقش رهبری

تغییر رویکرد؛ هدایت زیست‌بوم نوآوری و دستگاه دیپلماسی برای بازاریابی جهانی. دیپلماسی اقتصادی؛ تاکید بر استفاده از همسایگان و پیمان‌های راهبردی جدید.

تغییر سبب صادراتی به محصولات دانش بنیان

منظور از این سیاست، حرکت از صادرات منابع و مواد اولیه به سمت تولید و صدور کالاها و خدماتی است که بر پایه دانش، فناوری و نوآوری شکل گرفته‌اند. محصولات دانش بنیان به دلیل برخورداری از ارزش افزوده بیشتر، علاوه بر سودآوری بالاتر، زمینه‌ساز توسعه صنعتی، ارتقای فناوری و افزایش رقابت‌پذیری اقتصاد ملی نیز هستند.

صدور خدمات فنی و مهندسی

صدور خدمات فنی و مهندسی شامل ارائه توانمندی‌های تخصصی کشور در طراحی، ساخت و اجرا پروژه‌های عمرانی و صنعتی در خارج از مرزها است. با اجرای پروژه‌هایی مانند ساخت پالایشگاه و نیروگاه در کشورهای نیازمند، علاوه بر ایجاد درآمد ارزی، جایگاه فنی و مهندسی کشور در سطح بین‌المللی تقویت خواهد شد.

گام هشتم؛
صادرات محوری و
توسعه بازارهای جهانی

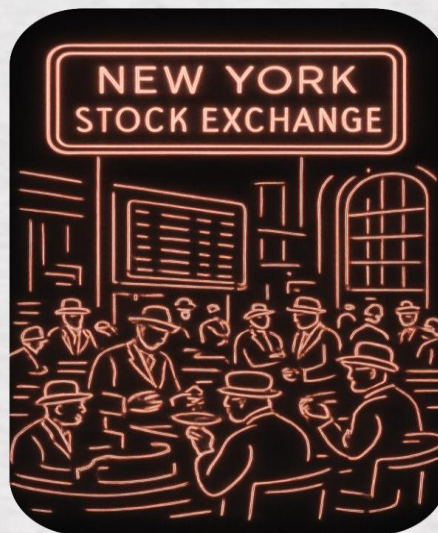
معاهده برتون وودز و اوج قدرت آمریکا

پس از پیروزی آمریکا در جنگ جهانی دوم و بدست آوردن اوج قدرت سیاسی و اقتصادی، کشورهای اروپایی ذخایر طلای خود را به ایالات متحده سپردند. این اقدام به همراه تصمیم بر تجارت با دلار متکی به ذخایر طلا، به شکل‌گیری سیستمی جدید در اقتصاد جهانی از جمله معاهده برتون وودز در سال ۱۹۴۴ انجامید.

پیشرفت دلار آمریکا در دهه ۱۹۲۰

در دهه ۱۹۲۰ میلادی و پس از جنگ جهانی اول، ایالات متحده با سهم بالای خود از تجارت جهانی، تسلط قابل توجهی بر مبادلات اقتصادی یافت. اکثر معاملات بین‌المللی با دلار آمریکا انجام می‌شد و این ارز عملاً به پیشرو در تجارت جهانی تبدیل شد.

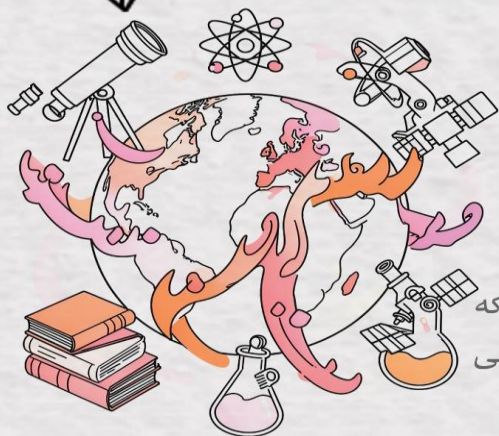

برقراری دلار به عنوان ارز جهانی

با برگزاری کنفرانس برتون وودز، دلار آمریکا به طور رسمی به عنوان ارز رایج تجارت جهانی اعلام شد. این تحول نه تنها موقعیت ایالات متحده را در نظام مالی بین‌الملل تقویت کرد بلکه پایه‌گذار نظام ارزی مبتنی بر دلار در سال‌های آینده شد.

پایان وابستگی مالی در نظم نوین جهانی

هدف از دستیابی به «استقلال مالی» در نظام جهانی، پایان کامل وابستگی به تصمیمات سیاسی و تحریم‌های یکجانبه ایالات متحده و ناتو است. در چنین حالتی، کشور از تأثیرات منفی جنگ‌های ارزی و نوسانات ناپایدار نرخ ارز در امان خواهد بود. این وضعیت موجب ایجاد امنیت اقتصادی بلندمدت و امکان برنامه‌ریزی مستقل و پویا برای توسعه اقتصادی می‌شود؛ بی‌آنکه دغدغه‌های بیرونی مزاحمتی ایجاد کنند.

قله نهایی ابرقدرتی: تبدیل ارز ملی به ارز ذخیره جهانی

این راهبرد به گذر از مقام «ارز ملی» به جایگاه «ارز بین‌المللی ذخیره» اشاره دارد. زمانی که ارز ملی به این مقام دست یابد، بانک‌های مرکزی کشورهای مختلف و نهادهای مالی جهانی بخش قابل‌توجهی از ذخایر ارزی خود را به این ارز اختصاص می‌دهند. چنین مقامی به تقویت قدرت اقتصادی و سیاسی کشور در سطح جهانی کمک خواهد کرد و ضمن تسهیل مبادلات بین‌المللی، هزینه‌های ارزی را کاهش و نفوذ کشور را در نظام مالی جهانی افزایش می‌دهد.

نقش رهبری

چشم‌انداز ۵۰ ساله: آیت الله خامنه‌ای می‌فرمودند: باید جوری حرکت کنیم که ۵۰ سال بعد، هرکس خواست حرف علمی نو بشنود، مجبور باشد زبان فارسی یاد بگیرد.

استغنائی کامل: تبدیل ایران به الگوی موفق و مستقل که نظام سلطه را تا به همیشه به چالش می‌کشد.

